

Salmonella Pilot Gris 2024

Bakgrund

Den svenska salmonellahanteringen grundades på 1950-talet och Sverige har sedan dess bekämpat salmonella hos lantbruksdjur. Detta innebär att vi idag har en unikt låg förekomst av salmonella samt att vi har rätt att ställa särskilda krav vid import av livsmedelsproducerande djur och kött, de så kallade salmonellagarantierna.

Gårdarna och förutsättningarna har sedan införandet av befintlig strategi ändrats, bland annat har gårdarna blivit större och färre. I den studie som under 2021 och 2022 utfördes av Jordbruksverket och SVA, på regeringens uppdrag, konstaterades att den svenska salmonellahanteringen är i behov av förändring för att vara anpassad efter de nya förutsättningarna.

Målet med projektet är att identifiera kritiska aspekter av arbetet med salmonella på grisgårdar och förebyggande åtgärder för att minska risken för att smittan sprids till, inom och från gården.

Programmet fyller även en viktig funktion genom att bevaka näringens intressen i det pågående förändringsarbetet samt identifiera incitament för förebyggande åtgärder gällande biosäkerhet på gårdarna. Arbetet sker i nära samarbete mellan näring (Gård & Djurhälsan, Lundens Djurhälsa och Distriktsveterinärerna) samt myndigheter (SVA och Jordbruksverket).

Resultat och Diskussion

Under 2024 har det under 2023 framtagna materialet för att arbeta med rådgivning på gård vidareutvecklats. Materialet bygger på en struktur där rådgivningen inleds med information om salmonella, följt av en utvärdering och riskbedömning av besättningen och sist en åtgärdslista där ett för aktuell besättning skraddarsytt åtgärds paket tas fram. Till grund för arbetet med rådgivningsmaterialet ligger framför allt det material som tagits fram i Smittsäkrad Besättning Gris, men även det material som använts inom salmonellapiloten för mjölk och nöt, och inte minst den unika erfarenhet som byggts upp vid tidigare sanering av salmonella

- a) **Informationsdelen** om sjukdomen syftar till att beskriva hur salmonella smittar, vilka problem som kan uppstå för besättning respektive folkhälsa samt hur smittans spridning kan begränsas och förebyggas.
- b) **Riskbedömning** av respektive besättning är ett mycket viktigt verktyg för att kunna arbeta med rätt åtgärder på gården. Grundkonstruktionen i det här arbetet har hämtats från Smittsäkrad Besättning Gris, vilket är ett biosäkerhetsprogram avsett att identifiera svagheter i smittskyddet på gård.

2025-02-20

Sidan 2 av 2

- c) **Åtgärder** som kan sättas in efter riskbedömningen är sammanställda utifrån utredande veterinärers erfarenhet på gård under de saneringar som gjorts under senare år. Målet är att det utifrån en åtgärdslista ska vara möjligt att göra ett skraddarsytt åtgärdsprogram baserat på en risk-nyttabedömning med den aktuella besättningens förutsättningar och svagheter i fokus.

I samband med en översyn av salmonellahanteringen görs även en översyn av provtagning på slakteri, vilken ligger till grund för den nationella övervakningen av bland annat salmonella. Därför påbörjades 2023 en undersökning för att se om köttsaftprov kan vara ett alternativ till blodprov för en enklare hantering på slakteriet, ett arbete som fortsatt under 2024. Detta är en metod som använts i andra länder, exempelvis Danmark, under många år. Resultaten av utvärderingen som gjorts under 2023 och 2024 ger inte stöd för att köttsaft är ett lämpligt alternativ till serum med befintlig kunskap och under rådande förutsättningar.

Slutsatser

Det kan redan idag vara svårt att motivera djurägare att vidta kostsamma åtgärder för att förebygga smitta. Detta gäller särskilt i de fall smittan inte orsakar sjukdom hos djuren vilket är fallet vid flera av de vanligt förekommande typerna av salmonella. Att hitta incitament för förebyggande biosäkerhetsåtgärder bedöms från näringens sida vara kritiskt. Idag är förebyggande biosäkerhet kopplat till ekonomiska incitament genom anslutning till Smittsäkrad Besättning Gris vilket utgör en grund för ersättningsnivån vid konstaterad besättningssmitta.

Utformningen av svenska grisgårdar innebär i vissa fall större insatser avseende ombyggnationer och investeringar för att vidta kritiska åtgärder vilket utan ersättning från staten kan bli en ohanterligt tung börda för den enskilda djurägaren med risk för avvecklade verksamheter som följd. Därför är frågan hur ersättning för förebyggande åtgärder och åtgärder vid konstaterad smitta central för det fortsatta arbetet.

Vi anser även att det är viktigt att ett nytt system bidrar till att förbättra biosäkerheten på gård och därigenom inte enbart begränsar förekomsten av salmonella i livsmedel utan även bidrar till förbättrad djurhälsa och djurvälstånd och därmed i förlängningen djurägarens ekonomi. Vi ser i vår omvärld idag smittor såsom ASF, PRRS och mul- & klövsjuka men även ett ökat fokus på inhemsk, hållbar och uthållig livsmedelsproduktion. Ett fortsatt och förbättrat arbete med biosäkerhet som är sanktionerat från myndigheterna är centralt för att bibehålla det goda läget.